

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Різника Вячеслава Володимировича

на дисертаційне дослідження

Лю Дій «Розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження. Слід відзначити, що обрана тема дослідження є актуальною та своєчасною. У сучасних умовах цифрової трансформації освіти, упровадження інноваційних педагогічних технологій і розвитку STEAM-орієнтованого підходу особливого значення набуває проблема формування інформаційно-цифрової культури педагогічних працівників, зокрема вчителів мистецьких дисциплін. Професійна діяльність учителя музики дедалі більше пов'язана з використанням цифрових ресурсів, мультимедійних засобів, електронних платформ і технологій творчої взаємодії, що потребує відповідної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Водночас аналіз наукових праць і практики професійної підготовки педагогічних кадрів засвідчує, що питання розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики в контексті інтеграції STEAM-підходу ще не дістало достатнього теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення. Це зумовлює необхідність наукового пошуку ефективних підходів, педагогічних умов і технологій, спрямованих на формування готовності майбутніх учителів музики до професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі.

Отже, актуальність дослідження визначається суспільною потребою у фахівцях, здатних поєднувати мистецьку, педагогічну та цифрову

компетентності, необхідністю вдосконалення змісту й технологій STEAM-орієнтованої професійної підготовки та недостатньою розробленістю означеної проблеми в теорії й практиці педагогічної освіти.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження Лю Дій проводилось у межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 р.).

3. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів.

Дисертаційне дослідження Лю Дій відзначається науковою новизною і практичною значущістю. Зокрема, авторкою вперше розроблено, теоретично обгрунтовано та експериментально перевірено структурно-змістовну модель розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки базується на низці методологічних підходів (системний, інформаційний, цифровий та культурологічний), передбачає дотримання дидактичних принципів в навчанні (принцип індивідуалізації навчання, міжпредметної інтеграції, креативності, використання цифрових технологій), реалізується через модернізацію змісту навчання (спецкурс «Інформаційно-цифрова культура музикантів та STEAM-освіта»), використання форми (лекції, практичні заняття і робота в парах), методів (проектний, дослідницький, моделювання, мозковий штурм, метод професійно-проблемного рефлексування) і засобів (цифрові ресурси та STEAM-проекти) навчання та завдяки розробленому діагностичному апарату (критерії, показники і рівні) дає можливість відслідкувати результат – розвиток інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що розробці та впровадженні у процес професійної підготовки майбутніх учителів музики:

авторського спецкурсу «Інформаційно-цифрова культура музикантів та STEAM-освіта» та його методичного супроводу (лекційні матеріали, дидактичні матеріали для практичних занять та індивідуальної роботи); діагностичний інструментарій для визначення рівнів розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики (авторські завдання для комп'ютерного тестування за показниками «Знання в галузях музики і ЦТ» та критерії для оцінювання при виконанні студентами практичного завдання із розробки STEAM-проєкту проєктів за показником «Вміння залучати ЦТ до вирішення творчих завдань»).

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у системі професійної підготовки майбутніх учителів музики, у системі підвищення кваліфікації вчителів музики, для розробки нормативних та варіативних курсів, при підготовці кваліфікаційних робіт з проблем STEAM освіти та професійної підготовки вчителів музики. Теоретичні положення дисертації та зібраний фактичний матеріал можуть бути використані у процесі науково-дослідницької діяльності магістрантів, аспірантів, докторантів і викладачів. Джерельна база роботи може бути використана у процесі професійної підготовки студентів бакалаврату і магістратури за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

4. Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 6 одноосібних публікаціях авторки, а саме: 3 статті у фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, 2 матеріали апробаційного характеру.

Можемо стверджувати, що матеріали дисертаційного дослідження Лю Дій пройшли належну апробацію, про що свідчить участь здобувачки в міжнародних науково-практичних конференціях та характер статей здобувачки, у яких висвітлено основні положення дослідження та які повною мірою розкривають дослідницьку проблему.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень. Аналіз змісту дисертації Лю Дій дає підстави констатувати належний рівень обґрунтованості наукових положень, логічність побудови та послідовність викладу матеріалу.

Авторкою здійснено глибокий і системний аналіз ключових понять за темою дослідження, що дозволило на основі проведеного наукового пошуку сформулювати концептуальні положення, які відзначаються аргументованістю та внутрішньою узгодженістю.

Дисертаційна робота має чітку й продуману структуру. У вступі переконливо обґрунтовано актуальність теми, коректно визначено об'єкт, предмет, мету й завдання дослідження, що відповідають обраній тематиці та забезпечують цілісність наукового пошуку. Поставлена мета, яка полягає у розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки, конкретизована у п'яти взаємопов'язаних завданнях, реалізація яких здійснювалася з використанням доцільно підбраного комплексу теоретичних і емпіричних методів дослідження.

У роботі належним чином представлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію, а також подано інформацію про структуру та обсяг дисертації, що відповідає встановленим вимогам до наукових праць такого рівня.

У першому розділі дисертації заслуговує на увагу ґрунтовний аналіз теоретичного та практичного стану розробленості проблеми професійної підготовки вчителів музики та розвитку їх інформаційно-цифрової культури. Авторкою системно узагальнено наукові підходи до підготовки майбутніх учителів музики, розкрито особливості їх професійної діяльності та визначено сучасні тенденції модернізації мистецько-педагогічної освіти.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений Лю Дій аналіз наукових праць, у яких висвітлено різні аспекти формування професійної культури майбутніх учителів музики. Такий підхід дозволив аргументовано обґрунтувати недостатній рівень наукової розробленості проблеми розвитку інформаційно-цифрової культури, що й визначило доцільність подальшого дослідження означеної проблематики.

Слід відзначити і проведений аналіз освітньо-професійних програм підготовки вчителів музики у закладах вищої освіти, результати якого свідчать про недостатню представленість компонентів, пов'язаних із використанням інформаційних і цифрових технологій, що впливає на рівень сформованості інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців.

Важливим результатом першого розділу є уточнення сутності ключового поняття дослідження «інформаційно-цифрова культура вчителя музики» та визначення його структури. Авторка переконливо обґрунтовує, що інформаційно-цифрова культура є інтегративною якістю особистості, яка охоплює знаннявий, діяльнісний та особистісний компоненти і формується у процесі професійної підготовки.

Загалом перший розділ справляє цілісне враження, відзначається логічною побудовою, системністю викладу матеріалу та достатнім рівнем теоретичного узагальнення. Подані в ньому положення є належним теоретичним підґрунтям для подальшого розроблення авторської моделі розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики та логічно підводять до змісту наступного розділу дисертації.

У другому розділі дисертації авторкою обґрунтовано потенціал STEAM-орієнтованої професійної підготовки для розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики та розроблено структурно-змістовну модель такого розвитку.

Заслуговує на увагу здійснений авторкою контент-аналіз наукових джерел, присвячених STEAM-освіті, який дозволив обґрунтувати доцільність інтеграції науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики в підготовці майбутніх учителів музики. Авторка переконливо показує, що STEAM-підхід сприяє розвитку критичного мислення, творчості, інноваційності та міждисциплінарної інтеграції, що є важливими для сучасної професійної діяльності педагога.

Позитивної оцінки заслуговує обґрунтування методологічних підходів, які покладено в основу дослідження, а також розроблення структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики.

Запропонована модель є цілісною, включає взаємопов'язані блоки (цільовий, теоретико-методологічний, змістовний і критеріально-результативний) та реалізується через модернізацію змісту навчання, використання відповідних форм, методів і засобів навчання, зокрема цифрових ресурсів і STEAM-проектів.

Важливим є те, що авторка не обмежується теоретичними узагальненнями, а пропонує конкретні шляхи реалізації моделі, зокрема запровадження спеціального курсу, використання проектних і дослідницьких методів, інтерактивних форм роботи та сучасних цифрових засобів навчання. Наявність діагностичного апарату дозволяє відслідковувати результативність процесу розвитку інформаційно-цифрової культури, що свідчить про практичну спрямованість дослідження.

Загалом другий розділ характеризується системністю, достатнім рівнем теоретичного обґрунтування та логічністю викладу. Подані в ньому положення створюють необхідне методологічне та технологічне підґрунтя для проведення педагогічного експерименту, результати якого висвітлено в наступному розділі дисертації.

У третьому розділі дисертації представлено діагностичний апарат дослідження та висвітлено результати експериментальної перевірки ефективності структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки.

Позитивної оцінки заслуговує розроблений авторкою діагностичний інструментарій, який включає критерії, показники та рівні розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики. Обґрунтовано доцільність використання когнітивного, технологічного та рефлексивного критеріїв, що дозволило комплексно оцінити сформованість досліджуваної якості.

Заслуговує на увагу детальний опис організації та етапів педагогічного експерименту із використанням цифрових засобів, інтерактивних і проблемно-пошукових методів навчання, а також спеціально розробленого курсу,

спрямованого на розвиток інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики.

Важливим є те, що авторка здійснила статистичну обробку отриманих результатів із застосуванням непараметричних методів, що дозволило підтвердити наявність позитивних і статистично значущих змін за всіма показниками розвитку інформаційно-цифрової культури. Це свідчить про ефективність запропонованої моделі та підсилює достовірність зроблених висновків.

Загалом третій розділ характеризується достатнім рівнем методичної обґрунтованості, коректністю використання методів педагогічного експерименту та логічністю інтерпретації результатів. Отримані експериментальні дані переконливо підтверджують результативність запропонованих теоретичних положень і завершують цілісну структуру дисертаційного дослідження.

Узагальнюючи зміст поданих у дисертації висновків, слід зазначити, що авторкою послідовно розв'язано поставлені завдання дослідження, досягнуто визначеної мети та отримано науково обґрунтовані результати, які мають теоретичне і практичне значення. Представлені у висновках положення є логічно пов'язаними з результатами дослідження, достатньо аргументованими та підтвердженими теоретичними й емпіричними даними, що дозволяє вважати їх достовірними й такими, що відображають основні результати виконаної наукової роботи.

6. Оцінка змісту та оформлення дисертації. Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що дисертаційне дослідження на тему «Розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки» є цілісною, самостійно виконаною та завершеною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення для розвитку педагогічної науки та практики професійної підготовки педагогічних кадрів. Зміст дисертації відповідає обраній темі, поставленій меті та завданням дослідження, а рівень її виконання

та оформлення відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. У цілому позитивно оцінюючи результати поданої Лю Дій дисертаційної роботи, необхідно окреслити певні дискусійні положення щодо її змісту, а також висловити окремі побажання:

1. У дослідженні згадуються лише базові цифрові інструменти, але не зазначено, як саме більш складні цифрові технології, такі як штучний інтелект або цифрові звукові ефекти, можуть бути інтегровані в музичну освіту. Це питання залишилося відкритим.

2. Дослідження передбачає доступність цифрових технологій, проте це не є сьогодні усталеним. Можливість учасників освітнього процесу (як здобувачів, так і викладачів) мати доступ до інтернет або ж до спеціалізованого програмного забезпечення, яке часто є ліцензійним, є не для всіх. У поданому дослідженні питання інклюзивності не розглядаються, а тому дискусійним є питання поширення моделі в будь-яке освітнє середовище

3. Дослідження не розглядає достатньою мірою, як саме цифрові технології можуть сприяти розвитку критичного мислення у студентів музичних спеціальностей. Це важлива складова, оскільки інформаційно-цифрова культура вимагає від студентів не тільки технічних навичок, але й уміння критично оцінювати інформацію.

4. У дослідженні недостатньо акцентовано на порівнянні підходів до розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики в Україні та інших країнах. Оцінка міжнародного досвіду могла б допомогти виявити сильні та слабкі сторони існуючої системи і запровадити найбільш ефективні практики їх підготовки і розвитку інформаційно-цифрової культури у вчителів музики.

8. Загальний висновок. Ураховуючи актуальність теми дослідження, належний рівень наукової новизни отриманих результатів, їх обґрунтованість і достовірність, вагоме теоретичне та практичне значення, а також цілісність і завершеність проведеного наукового пошуку, слід зазначити, що дисертаційна робота Лю Дій на тему «Розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів

музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-методичному рівні, яке відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації».

Вважаємо, що отримані дисертанткою результати мають наукову новизну, теоретичну цінність і практичну значущість, а авторка дисертації, Лю Дій, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри цифрових
технологій навчання

Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Підпис **Вячеслав РІЗНИК**
Засвідчую
Нач. ВК *Жанна Анатоліївна*